

Digitale watertoets maakt eerste selectie

Het belang van een goede inpassing van de waterhuishouding in ruimtelijke ontwikkelingen wordt steeds vaker onderkend. Zo is de Watertoets sinds 2003 wettelijk verankerd in de ruimtelijke ordening en de laatste jaren ook ingeburgerd. De Watertoets is nu in een nieuwe fase beland, waarin de waterbeheerder op zoek is naar een efficiënte en effectieve inbreng van zijn kennis van ruimtelijke plannen. De digitale watertoets (www.dewatertoets.nl) helpt daarbij een handje.

Sinds 1 juli 2008 is de nieuwe Wet ruimtelijke ordening van kracht. Daarin is het verplichte overleg met de waterbeheerder opnieuw vastgelegd. In de oude Wet op de Ruimtelijke Ordening was het voor bepaalde type plannen verplicht in de toelichting een beschrijving op te nemen van de wijze waarop rekening werd gehouden met de gevolgen van het plan voor de waterhuishouding (artikel 10 BRO).

De nieuwe wet bepaalt dat voor alle bestemmingsplannen overleg met het waterschap nodig is. Dat overleg is gericht op de gevolgen van het plan voor de waterhuishouding, die met behulp van de watertoetsprocedure zijn te onderzoeken. In de nieuwe wet staat dat dit overleg in redelijke verhouding moet worden uitgevoerd. Anders gezegd: overleg met - in dit geval - het waterschap moet vooral plaatshebben over plannen waarbij belangen (van het waterschap) in het geding zijn (artikel 3.1.1 Bro). Een kleinschalige en niet ingrijpende wijziging stelt minder eisen aan de intensiteit van het overleg dan een wat gecompliceerdere aanpassing. Die kan grotere gevolgen hebben voor de betrokken belangen, zoals omschreven in de nota van toelichting van de nieuwe Wro (pag. 21). De wet biedt dus mogelijkheden om op flexibele wijze met de watertoets om te gaan. Maar wanneer spreken we van een kleinschalige en niet ingrijpende wijziging in relatie tot het waterschapsbelang? En misschien nog belangrijker: wie bepaalt dat?

Het waterschapsbelang

Hoe urgent zijn de waterschapsbelangen binnen een ruimtelijk plan? De waterbeheerder zal tijdig moeten aangeven welke waterschapsbelangen een rol kunnen spelen. Dit gebeurt vaak in overleg met de initiatiefnemer. Toch lijkt het haast ondoenlijk dit voor elk plan te doen. Daarom hebben enkele waterschappen een methode ontwikkeld die het watertoetsproces in drie procedures giet. Deze methode wordt met een internettoepassing ontsloten.

Geen waterschapsbelang

Wanneer het plan 'geen waterschapsbelang' kent, heeft het geen invloed op de waterhuishouding. In algemene zin betreft het plannen over een functiewijziging van bestaande bebouwing. Er zijn in dit geval echter enkele uitzonderingssituaties, waarin wel sprake is van een waterschapsbelang, bijvoorbeeld bij een toename van het aantal vervuilingseenheden, waarbij het aanbod voor de rwzi verandert, of bij de aanwezigheid van (grond)wateroverlast in bestaande situaties. In dat laatste geval wil het waterschap met zijn kennis proberen dit probleem op te lossen en wordt meer energie gestoken in het plan.

Korte procedure

In de 'korte procedure' is wel sprake van een waterschapsbelang. De invloed van het plan op de waterhuishouding is echter gering, waardoor geen nader overleg met het waterschap nodig is. Een ondergrens van de

De digitale watertoets is ontwikkeld door de waterschappen Hunze en Aa's, Zuiderzeeland, Noorderzijlvest, Wetterskip Fryslân, Velt en Vecht, Groot Salland, Regge en Dinkel, en Reest en Wieden. Intussen hebben ook de waterschappen Aa en Maas en Hollandse Delta het instrument omarmd. Deze tien waterschappen voeren onder leiding van het Waterschapshuis overleg over het beheer en de ontwikkeling van de digitale watertoets.

toename van het verharde oppervlak kan een criterium zijn op basis waarvan een plan in de korte procedure terechtkomt. Binnen de digitale watertoets wordt specifiek voor het plan een standaard waterparagraaf gemaakt, die het beleid ten aanzien van de waterschapsbelangen verwoordt. In deze paragraaf wordt tevens aandacht besteed aan overige wetgeving van het waterschap en een verwijzing voor de initiatiefnemer naar bepaalde onderdelen van de watervergunning.

Normale procedure

Een plan komt in de 'normale procedure' terecht als waterschapsbelangen daarin een nadrukkelijke rol spelen. Zo kan een plan in een risicogebied voor wateroverlast liggen of binnen de beschermingszone van een waterkering. Aan de andere kant kan de ontwikkeling zelf een aanleiding vormen

voor een normale procedure, bijvoorbeeld door de toename van het verharde oppervlak boven de ondergrens of door de ontwikkeling van een bedrijventerrein voor milieubelastende activiteiten. In de normale procedure stelt het waterschap een uitgangspuntennotitie op, waarover overleg kan plaatsvinden. Deze notitie vormt vaak het vertrekpunt van het watertoetsproces.

Via de digitale watertoets is het waterschapsbelang te bepalen. De internettoepassing (www.dewatertoets.nl) bepaalt de procedure voor elk willekeurig plan. De digitale watertoets is een combinatie van een geoportaal en een elektronisch formulier.

De invoering van drie procedures zorgt voor een betere en snellere afhandeling van ruimtelijke plannen door de waterschappen. Plannen die geen waterschapsbelang hebben of waarvan de korte procedure wordt doorlopen, worden in de toets direct afgehandeld. De initiatiefnemer krijgt een positief wateradvies voor het plan inclusief waterparagraaf nadat de aanvraag is binnengekomen bij het waterschap. Zo kan de initiatiefnemer verder met de planontwikkeling. Het waterschap hoeft op zijn beurt geen tijd en energie in deze plannen te stoppen, kan het proces achteraf makkelijk

controleren vanuit het beheerdersportaal en is verzekerd van een goede waterparagraaf. Het kan alle energie steken in de plannen die de normale procedure doorlopen.

Elk waterschap heeft zijn eigen beleid ten aanzien van stedelijk waterbeheer en ruimtelijke ontwikkelingen. Dit wordt voor een groot deel bepaald door de geohydrologische kenmerken van het beheergebied van een waterschap. Daarnaast moet een waterschap rekening houden met het beleid van provincies en Rijk. Hoewel op hoofdlijnen afspraken zijn gemaakt over de te doorlopen procedures is de beleidsmatige afweging binnen de procedures van digitale watertoets voor elk waterschap op maat. Elk waterschap kan zelf de invulling ervan bepalen binnen het beheerdersportaal.

In het geoportaal worden de waterschaps- en gemeentegrenzen toegepast. Het waterschap waarbinnen het grootste deel van het plan valt, wordt automatisch geselecteerd. De digitale watertoets gaat daarna verder op basis van het beleid van het geselecteerde waterschap. Tevens bestaat duidelijkheid over de aanvraag van de watertoets. Binnen elke procedure wordt een samenvatting gegenereerd en verstuurd naar de initiatiefnemer van het plan, het waterschap en de gemeente.

Brede context

De digitale watertoets lijkt het ei van Columbus als het gaat om een snelle en overzichtelijke afhandeling van ruimtelijke plannen in het kader van de watertoets. Toch is het slechts één van de instrumenten die waterschappen inzetten voor het zo goed mogelijk waarborgen van waterbelangen in ruimtelijke plannen. Net zo belangrijk is de inzet van bijvoorbeeld de waterkansenkaart of stroomgebiedsvisies bij ruimtelijke keuzes van provincie of gemeente. De digitale watertoets is vooral inzetbaar aan de voorkant van de watertoets, wanneer initiatieven worden aangemeld bij het waterschap. De internettoepassing maakt een voorselectie. Voor de plannen in de normale procedure blijft persoonlijk overleg met de initiatiefnemer noodzakelijk. Relatiebeheer blijft belangrijk in het bereiken van resultaten in de watertoets.

Marthijn Manenschijn (Waterschap Reest en Wieden)

Hugo van Dijk (Waterschap Groot Salland)
Wilfried Heijnen (Waterschap Hunze en Aa's)

Erik van der Linden (Waterschap Zuiderzeeland)